

UREDITEV MESTNEGA SREDIŠČA MENGŠA

Osnutek strokovnih podlag

Urejen javni prostor je ključna sestavina vsakega mesta. Je vezivno tkivo grajene strukture in nosilec različnih funkcij in pomenov, od programskih do simbolnih in doživljajskih. Javni prostor, v katerem se odvija javno življenje meščanov, je osnovni element mesta in mu daje prepoznavnost ter služi kot pogoj za socialno in družbeno dimenzijo bivanja.

PREDSTAVITEV PROJEKTA

Mengeš danes spada med srednje velika slovenska mesta, saj je s povečanjem števila prebivalcev v zadnjih dveh desetletjih prerasel obstoječe okvire tranzitnega naselja in se preobrazil v kraj s povsem mestnimi potrebami.

Včasih je center Mengša predstavljal lijakasti Glavni trg, kjer je bilo od nekdanjega križišča vseh pomembnih poti. Po 2. svetovni vojni je sčasoma na njem prevladal motorni promet in danes je na tem mestu razkošno semaforizirano križišče. Tu si težko zamislimo prijeten mestni trg, primeren za srečevanje in druženje meščanov, saj je promet na tej lokaciji zaenkrat nemogoče ukiniti.

Z izgradnjo kulturnega doma so se zametki novega centra začeli razvijati v neposredni bližini današnje občinske stavbe (nekdanjega društvenega doma), vendar je ta predel ostal funkcionalno, prostorsko in oblikovno nedefiniran, obdan s samimi parkirišči.

Danes je Mengeš razpotegnjen vzdolž Slovenske ceste in nima opredeljenega centra s katerim bi se prebivalci lahko identificirali.

OSNUTEK STROKOVNIH PODLAG

V letošnjem letu naj bi Mengeš končno dobil zadnji odsek obvoznice proti Kranju. S tem se bo mesto razbremenilo tranzitnega prometa, kar Mengšu ponuja odlično izhodišče, da pristopi k ureditvi mestnega središča.

Zaradi intenzivnega tranzitnega prometa skozi središče bi bila ureditev centra mesta pred tem preuranjena.

Občina Mengeš je že marca 2017 naročila izdelavo Osnutka strokovnih podlag za ureditev mestnega središča. Cilj tega projekta je bila vzpostavitev centra Mengša, ki naj bi se ga prometno in oblikovno uredilo tako, da bo privlačen in funkcionalen tako za meščane kot za obiskovalce.

Maja 2017 je bil Osnutek strokovnih podlag za ureditev mestnega središča Mengša (št. projekta 5/17) predan naročniku.

Projekt, ki podaja detajlnejši predlog ureditve območja mestnega središča, je bil delan v skladu z veljavnim Občinskim prostorskim načrtom. V posameznih segmentih, ki jim OPN ni namenil dovolj pozornosti, pa so predlagane določene dopolnitve.

Decembra 2017 je občina naročila dodelavo projekta, saj se je kasneje izkazala še potreba po ureditvi križišča pri Gasilskem domu in umestitev prometnega parka za otroke v mestni park.

Po več medsebojnih usklajevanjih se je v začetku leta 2018 občina odločila, da rezultate projekta za ureditev mestnega središča predstavi občanom.

MESTNO SREDIŠČE

Osnutek strokovnih podlag predlaga ureditev mestnega središča na območju zahodno od Slovenske ceste, kjer se nahajajo glavni potenciali Mengša.

V mestnem središču se primerno uredijo javne površine, kjer bodo lahko prebivalci Mengša zadovoljevali svoje potrebe in preživljali svoj prosti čas, se odpočili, poklepetali, se medsebojno družili, igrali, se zabavali ali pa spremljali razne kulturne dogodke. Dejstvo, da se na tem mestu lahko zbirajo in zadržujejo uporabniki vseh generacij, vključeni v raznovrstne aktivnosti, definira bistvo mesta. V kolikor teh možnosti ni, oziroma so slabo razvite, sploh ne moremo govoriti o mestu, ampak o naselju.

V tem predelu se že danes nahajajo pomembne mestotvorne javne funkcije (občina, knjižnica, kulturni dom, TIC, šola, dvorana Harmonija, mestni park z Oranžerijo in vrtovi ter Staretova graščina), ki se bodo v prihodnosti dopolnile z dodatnim programom (športna dvorana, dvonivojsko parkirišče, tržnica, centralni mestni trg, v mestnem parku pa nova infrastruktura športnih igrišč (klubski objekti), forma viva, centralno otroško igrišče in vozni park za otroke).

Vzporedno z izgradnjo nove športne dvorane je potrebno zagotoviti čim večje število parkirnih površin in jih obenem racionalno locirati. V ta namen se predvidi izgradnja montažnega in naravno prezračevanega nadstropnega parkirišča na mestu današnjih parkirišč med kulturnim domom in Pšato.

Konstrukcija parkirišč je enostavna (stebri), zgornja etaža je odprta (ni prekrita s streho). Ker je parkirišče odprto z vseh strani in se nahaja v središču mesta, je obod pritličnega dela parkirišč oblečen v perforirano pločevino, ki zakriva poglede na parkirane avtomobile.

Lokacija parkirišča je idealna, saj omogoča hiter in enostaven dostop do vseh obstoječih in novo predvidenih programov. Celotno področje okrog kulturnega doma se bo prometno razbremenilo.

Na današnjem parkirišču med kulturnim domom in objektom »Slamnik«, se uredi centralni mestni trg. Pokrit prostor pod novo loggijo ob severni fasadi kulturnega doma je namenjen za različne dejavnosti, ki bodo programsko obogatile dogajanje na trgu. Med drugim bo v tem pokritem prostoru tudi tržnica, ki jo prebivalci Mengša danes pogrešajo.

V sklopu trga so urejene tudi nujno potrebne javne sanitarije.

Knjižnica je simbol kulturnega življenja slehernega mesta. Mengeš ima bogato knjižnično zgodovino, vendar se knjižnica danes nahaja v premajhnih prostorih, ki omejujejo kvalitetno izvajanje kulturnega programa. Z montažno nadgradnjo avle kulturnega doma za eno etažo lahko Mengeš pridobi prostorno knjižnico. Knjižnica je neposredno povezana z zgornjim nivojem parkirišč, tako, da je dostopna tudi starejšim osebam in invalidom.

V prostorih današnje obstoječe knjižnice se uredi mestna razstavna galerija.

MESTNI PARK

Ob športni dvorani, ki bo dala nov zagon občini, se v mestnem parku uredi infrastruktura zunanjih nogometnih in teniških igrišč z nujno potrebnimi klubskimi hišami (garderobe, pisarne, družabni prostori,...).

V mestnem parku je med drugim predviden tudi program za otroke. Veliko centralno otroško igrišče z igralno hišo (novost v Sloveniji) in vertikalnim labirintom lahko postane slovenska atrakcija. Ob športnem centru Harmonija je predvidena ureditev otroškega prometnega parka. Tovrsten vozni park, ki se v zahodni Evropi vse bolj uveljavlja, predstavlja novost za Slovenijo. V njem se otroci na igriv način izobražujejo o varnosti v prometu.

Posamezne dejavnosti v parku so med seboj povezane z urejenimi sprehajalnimi potmi in drevoredi. Na zelenici ob Pšati, nasproti pokopališča, je predvidena postavitve tematske forme vive, ki prvič v

Sloveniji povezuje skulpture z zvokom, saj je Mengeš glasbeno mesto. Današnja tehnologija omogoča umetnikom ustvarjanje skulptur, ki ob približevanju obiskovalcev oddajajo pritajene zvoke.

V severnem delu se park zaključuje z Oranžerijo. Obstoječe parkirišče na severni strani nove športne dvorane se uredi tako, da omogoča rekonstrukcijo edinstvenih klasicističnih vrtov pred Oranžerijo. Ti vrtovi so poleg Arboretuma v Volčjem potoku eden redkih klasicističnih parkov v temu delu Slovenije. Čeprav je bilo ob izgradnji šole polovico teh vrtov porušenih, park še vedno predstavlja izjemen potencial, primeren za organiziranje porok in ostalih svečanih ali pa protokolarnih dogodkov.

Staretova graščina je pomembna stavbna dediščina Mengša. Ko se bodo v prihodnosti razmere uredile, bo graščina nadgradila dogajanje v parku in v programskem in ambientalnem pogledu zaokrožila središče Mengša v urejeno celoto. Omogočeno pa bo tudi nadaljevanje Staretovega drevoreda proti severu.

PROMET

Na podlagi analize mestnega središča smo ugotovili, da ureditev prometa na Slovenski cesti zahteva tehten razmislek, zato bo predmet posebnega projekta. V Osnutku strokovnih podlag podajamo zgolj nekatere pomisleke, ki bodo morda občini olajšale sprejetje najprimernejše odločitve.

OPN predlaga uvedbo enosmernega krogotoka po Slovenski cesti proti jugu in po cesti Zavrti proti severu. Na Slovenski cesti je prisotno mešanje različnih stilov gradnje, od mestne pozidave na zahodni do individualne gradnje na vzhodni strani ulice. Za cesto Zavrti pa je značilna izrazito individualna stanovanjska gradnja brez kakršnegakoli javnega programa. Zavedati se je treba, da bi se z uvedbo enosmernega prometa med vrtovi družinskih stanovanjskih hiš povečal obseg prometa. Običajno se enosmerne ulice uvajajo na ulicah s pretežno javnim programom, da se omogoči več prostora za sprehajalce in nakupovalce.

Poleg navedenih pomislekov obstaja bojazen, da bi enosmerni krogotok kot ga predlaga OPN, dolžine 1400 m in brez prometnih povezovalnih prečnih cest, življenje domačinov močno otežil. Za dobro funkcioniranje enosmernega krogotoka bi bila nujna vsaj ena prečna povezava, ki bi skrajšala pot za polovico, vendar pa je njena izvedba povezana z velikimi radikalnimi posegi v privatno lastnino.

Promet v središču Mengša se bo po dokončanju obvoznice že sam po sebi bistveno zmanjšal, zato se lahko zaenkrat ureja zgolj z omejitvijo hitrosti na Slovenski ulici in uvedbo »sharrow« sistema za motorni in kolesarski promet. Sistem učinkovito dosega sožitje kolesarja in avta, kjer ima kolesar enakopravno vlogo v prometu kot ostala vozila.

Poleg dvonivojskega parkirišča pri kulturnem domu se nove parkirne površine lahko uredijo tudi na vzhodni strani Slovenske ulice nasproti občinske stavbe (odkup zemljišča) ter na prostih površinah pri dvorani Harmonija.

Po dokončanju obvoznice se bo Slovenska cesta preobrazila v lokalno cesto, ki jo občina lahko postopoma začne urejati. Ker bo razbremenjena tranzitnega prometa, odpade potreba po semaforiziranem križišču pri Gasilskem domu. Ureditev križišča je obenem tudi priložnost, da se na tem mestu primerno uredi trg »Pod kostanji«. Obstoječi montažni objekt se nadomesti z grajenim pritličnim objektom, primernim za kvalitetno gostinsko ponudbo v tem delu Mengša. Pritličen objekt paviljonskega tipa je spoštljiv tudi do značilnega mestotvornega niza objektov ob Stari poti.

Plato pred Zajčevo hišo, v kateri se bo uredil Muzej glasbe, se tlakuje. S tem bo tudi Trdinov spomenik, ki je danes v majhnem parku premalo poudarjen, prostorsko in pomensko prišel do izraza.

TURISTIČNI POTENCIALI

OPN se osredotoča predvsem na razvoj turizma in rekreacije na območju Jezera v Pristavi, Dobena in Gobavice, center mesta pa bolj ali manj zapostavlja. V Osnutku strokovnih podlag so poudarjeni tudi potenciali za razvoj turizma v samem centru Mengša.

Najmočnejši med njimi so priljubljeni Špas teater, letno gledališče pod Gobavico, mestni park z Oranžerijo in pripadajočimi vrtovi, Staretova graščina, športni park... Poleg obstoječih potencialov so v Osnutku strokovnih podlag predvideni tudi atraktivni programi, ki bodo zagotovo privabili v Mengeš številne obiskovalce. Zaželjeno je, da se bo z uvedbo teh programov v mestu prebudila tudi potreba po nastanitvenih dejavnostih.

Po zaključku izgradnje obvoznice bo Mengeš dobil izhodišče za novo zgodbo. Ureditev krožišč predstavlja sodoben način vizualne komunikacije z obiskovalci in ponuja mestu možnost, da na izviren način predstavi svojo identiteto.

DOŽIVLJAJSKA SPREHAJALNA POT

Mesto se poveže z Jezerom v Pristavi z doživljajsko sprehajalno potjo, ki izboljšuje kvaliteto bivanja prebivalcev in ponuja turistično zanimivost.

Pot se začne pri Jezeru, se nadaljuje mimo letnega gledališča in dvorane Harmonija, poteka ob obronku gozda do centralnega otroškega igrišča mimo dostopa na Gobavico, se preusmeri proti Oranžeriji s klasicističnim arboretumom in Staretovi graščini, zavije okrog nove športne dvorane, ter po Staretovem drevoredu ob Pšati, ob katerem so locirani pomembnejši lokalni spomeniki, športna igrišča, forma viva ter večnamenske jase, vodi do atraktivnega otroškega voznega parka in se mimo dvorane Harmonija in letnega gledališča vrne nazaj do Jezera.

Mengeš torej ima velike potenciale, da postane privlačno, atraktivno in urejeno mesto, ki bo prijetno za prebivalce in zanimivo za obiskovalce.

V kolikor se bo občinski svet strinjal s predlagano vizijo mesta, bo Mengeš dobil izoblikovano usmeritev, ki bo preprečevala stihijski razvoj mesta in bo omogočila trajnostni razvoj kraja.

Tomaz Schlegl u.d.i.a.

Mengeš, 27. februar 2018